

1st International Conference on Population Geographies (del 19 al 23 de juliol de 2002) Universitat de Saint Andrews (Escòcia)

Miguel Solana Solana

Universitat Autònoma de Barcelona. Departament de Geografia
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain
AntonioMiguel.Solana@uab.es

Data de recepció: agost de 2002

Data d'acceptació definitiva: setembre de 2002

Resum

Per primera vegada, s'ha celebrat una conferència internacional dedicada de manera exclusiva a la geografia de la població, convocada per la School of Geography and Geosciences de la Universitat de Saint Andrews. La intenció és convertir-se en lloc de trobada per als estudiosos de les dinàmiques i les interrelacions entre l'espai i la població tot eixamplant el camp de treball per atraure investigadors d'altres àrees que no se situen en el camp estricte de la geografia acadèmica o que no es consideren geògrafs ells mateixos.

Paraules clau: geografia de la població, Regne Unit.

Resumen. *1st International Conference on Population Geographies (del 19 al 23 de julio de 2002). Universidad de Saint Andrews (Escocia)*

Por primera vez, se ha celebrado una conferencia internacional dedicada de manera exclusiva a la geografia de la població, convocada por la School of Geography and Geosciences de la Universidad de St Andrews. La intención es convertirse en lugar de encuentro para los estudiosos de las dinámicas y las interrelaciones entre el espacio y la población ampliando el campo de trabajo para atraer investigadores de otras áreas que no se sitúan en el campo estricto de la geografia académica o no se consideran geógrafos ellos mismos.

Palabras clave: geografia de la població, Reino Unido.

Résumé. *1st International Conference on Population Geographies (du 19 au 23 juillet, 2002). Saint Andrews (Ecosse), Université de Saint Andrews*

Pour la première fois, la School of Geography and Geosciences de l'Université de Saint Andrews a organisé une conférence internationale consacrée, exclusivement, à la géographie de la population. Cette conférence aspire à devenir un point de rencontre pour les spécialistes des dynamiques et des rapports entre l'espace et la population, bien que l'on ait élargi le domaine de travail pour attirer des chercheurs qui n'appartiennent pas au domaine stricte de la géographie académique ou qui, eux-mêmes, ne se considèrent pas géographes.

Mots clé: géographie de la population, Royaume Uni.

Abstract. *1st International Conference on Population Geographies (July 19th to 23rd, 2002). University of Saint Andrews (Scotland)*

For the first time, an international conference has been held, dedicated exclusively to Population Geography. It was hosted by the University of Saint Andrews School of Geography and Geosciences. The aim of the organizers is to provide a meeting point for all scholars who study the relation between geographical space and population, also widening the area of research to attract researchers from other fields that are not academic geography or who do not consider themselves geographers.

Key words: population geography, Great Britain.

El títol de la conferència és una declaració de principis. Per primera vegada s'ha celebrat una conferència internacional dedicada de manera exclusiva a la geografia de la població. Però més exactament, i tal com indica el títol, dedicada a les geografies de la població. Segons els organitzadors d'aquest congrés (la School of Geography & Geosciences at St. Andrews i el Population Geography Research Group of the Royal Geographical Society/Institute for British Geographers), posar en plural el mot *geografia* ha de permetre eixamplar el camp de treball i atraure investigadors d'altres àrees, que no se situen en el camp estricte de la geografia acadèmica o no es consideren geògrafs ells mateixos. La iniciativa d'aquest congrés ha partit de la School of Geography and Geosciences de la Universitat de Saint Andrews. I específicament del grup de geògrafs de la població que treballen en aquest departament i que han estat els organitzadors de la conferència: Paul Boyle, Robin Flowerdew i Elspeth Graham.

Aquest primer congrés neix amb l'aspiració de convertir-se en lloc de trobada per als estudiosos de les dinàmiques i les interrelacions entre l'espai i la població. I amb aquesta intenció està prevista la seva organització de manera bianual. La propera edició se celebrarà de nou a la Universitat de Saint Andrews, amb l'objectiu de precedir el Congrés de la UGI que tindrà lloc l'any 2004 a la mateixa Escòcia, a Glasgow. L'any 2006 està previst que el congrés faci el salt a l'altre costat de l'Atlàntic i s'organitzi als Estats Units.

Hi van participar 120 investigadors procedents de 24 països. Era aquesta una conferència oberta en la qual no es van prefixar les temàtiques que s'hi tractarien. El fet de ser la primera vegada que se celebrava volia accentuar aquest caràcter d'obertura. Això va donar com a resultat un fenomen curiós, que els mateixos organitzadors van destacar tant en l'acte de la inauguració com en la cloenda. De les 79 comunicacions presentades durant aquests quatre dies, només 4 corresponien al tema de la fecunditat, 3 a la mortalitat i la resta estaven dedicades a la mobilitat de la població, tant a la mobilitat quotidiana com a la migració interna i la migració internacional. Encara que aquest fet no és perfectament representatiu de la tasca que efectuen els geògrafs, sí que dóna una certa idea de la importància que la mobilitat i la migració té dintre de la geografia de la població. D'aquesta manera, la pràctica totalitat de les sessions va centrar la seva atenció en aquestes temàtiques.

Es va optar per organitzar un sistema de sessions paral·leles, estructurades segons diversos temes, la qual cosa permet fer una primera distinció entre la migració residencial o migració interna enfront de la migració internacional. Sota el títol de *Socio-economic and Residential Geographies* es van estructurar diverses sessions: «Migration and Mobility in the UK», «Mobility and Labour Markets», «Residential Geographies» i «Methodological Innovations». Com es pot comprovar pel títol de les sessions, a part del fet de dedicar-ne una al cas específic del Regne Unit, les dues següents es van centrar en els dos factors clau de la migració residencial: treball i residència. La interrelació entre la migració i aquests dos elements va ser tractada bàsicament a partir de metodologies d'anàlisi quantitatives i modelització de les relacions entre els desplaçaments de la població, l'habitatge i les oportunitats laborals. Per últim, sota l'epígraf d'«innovacions metodològiques» es van agrupar una sèrie de treballs basats en el càlcul d'índexs de segregació espacial, índexs d'urbanitat a partir de l'ús de GIS, la redefinició del concepte «urbà» i les noves metodologies d'exploració de les dades censals. Seguint amb la mateixa línia de la migració interna, sota el títol de *Population change and internal migration* es van agrupar, per una part, dues sessions dedicades a estudiar una sèrie de casos nacionals. En aquest cas centrats en la interrelació entre espai, migració i assentament de la població a Portugal, Catalunya, Itàlia, Alemanya, Estònia i l'àrea formada pel Canadà, Mèxic i els Estats Units. Una altra sessió es va dedicar als estudis comparatius de la migració interna (*Cross-National Comparisons*), tant de forma aplicada com de forma teòrica. Les dues últimes sessions en aquest apartat van centrar la seva atenció en les àrees rurals (*Rural Areas*) i en els processos de mobilitat quotidiana entre residència i treball i l'expansió i difusió de la població i les ciutats (*Commuting and Suburbanization*). La migració interna, les seves característiques, causes i factors, va formar el gruix dels treballs presentats en aquest congrés. Aquest fet destaca respecte al cas d'Espanya i Catalunya, on ha quedat relegada a un segon pla de l'atenció científica.

En l'apartat de la migració internacional es van dedicar tres sessions específiques a aquesta temàtica: *Asylum seekers and European Migration*, sobre l'origen i les problemàtiques que generen un creixent nombre de refugiats a Europa. I dues sessions dedicades a un dels temes i dels conceptes que han sorgit amb més força últimament en l'estudi de la migració internacional, transnacionalisme. En aquests casos, i a diferència de la migració residencial i interna, les metodologies d'estudi han estat bàsicament de caire qualitatiu. A cavall entre la migració interna i la migració internacional es van situar dues sessions dedicades a la migració de caràcter temporal o estacional, *Temporary Migrations*, i una sessió que, sota el títol *Income inequalities*, es va centrar en l'estudi de les diferències econòmiques i d'ingressos entre la població, així com la relació en alguns casos d'aquests processos de diferenciació amb la migració, especialment la migració internacional.

Fora ja de l'àrea més estrictament relacionada amb la migració, però en molts casos connectada amb ella, es va dedicar una sessió a l'estudi de la mortalitat i

la prevalença de les malalties en la població, *Morbidity and Mortality*, on es van analitzar dos casos europeus i dos casos africans, en aquest sentit relacionats amb l'expansió del virus de la sida; *Focus on China*, que va constituir una sessió específica dedicada als canvis actuals de la població a la Xina i en especial als problemes de superpoblació i als intensos moviments migratoris interns, i, per últim, *Governance and policy-related issues*, en què es va tractar el tema de les relacions entre l'estat i els aborígens australians, les polítiques d'immigració de l'Estat d'Israel i les polítiques sanitàries a Tanzània.

L'última àrea temàtica, *Population Geographies and the Family*, va tractar en una sessió, «Family Migration», el tema de la migració familiar i, de manera pormenoritzada, la interrelació entre la migració i el treball en aquelles parelles en què tots dos membres tenen una ocupació (*dual career households*). Una altra sessió es va dedicar a la formació de la família, «Household Formation», i, per últim, només va haver-hi una sessió dedicada, com en el cas de la mortalitat, a qüestions relacionades amb la fecunditat, «Fertility Issues». En aquest cas, totes les comunicacions presentades van centrar-se en països i regions empobrides.

La participació d'investigadors procedents de països empobrits va ser molt discreta. La majoria procedien del Regne Unit i els Estats Units, i en molta menor mesura d'altres països de l'Europa occidental. Aquest biaix pot haver marcat la selecció dels temes, ja que destaca l'interès per qüestions relacionades amb fecunditat i mortalitat dels assistents procedents de l'Àfrica i de l'Àsia, enfront de la major atenció als moviments migratoris per part dels investigadors europeus i americans.

Per tant, aquest ha estat un congrés marcat per tota una sèrie de desequilibris, però que resulta lògic si es té en compte que es tracta del primer que s'organitza i que es va voler estructurar sense unes temàtiques prefixades. Segurament, l'èxit i el prestigi que anirà adquirint en el futur faran que es reformulin els seus plantejaments, guanyi difusió internacional i vagi marcant tota una sèrie de línies temàtiques i de recerca.

Com a conclusions generals i com a cloenda del congrés, es van apuntar tota una sèrie de temàtiques i problemes comuns que havien anat sorgint en el seu transcurs. Per una part, la importància de les dades en les recerques que es porten a terme en la geografia de la població. Importància que també significa perill si la recerca es limita només a les dades i a la informació disponible. Un segon punt va ser la pluralitat metodològica, molt patent en aquest congrés i especialment en la diferenciació metodològica que acompanya diversos temes, sense intents d'integració entre les aproximacions quantitatives i qualitatives. En tercer lloc, es va ressaltar la importància del context social i cultural, i no només econòmic, com a elements de referència en l'estudi de la interrelació entre l'espai i la població. Un element definitori en moltes aportacions ha estat el fet de ressaltar la diversitat cultural i ètnica com un factor clau en l'estudi de la geografia de la població. Per últim, i com a reflexió crítica per als geògrafs, també es va incidir en la indefinició que moltes vegades tenien les comu-

nicacions presentades sobre les escales espacials d'anàlisi. En un nombre important de casos no quedava prou explicitada i de vegades l'espai, el territori, no tenia cap significació en l'estudi, la qual cosa xoca amb la pretensió de situar la interrelació entre la població i el territori com l'eix dels estudis que es presentin en els congressos successius.